

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "สภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้บริหาร และครูในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 409 คน และครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน 409 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 818 คน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิจัยและได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการส่งทางไปรษณีย์ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส พี ซี พลัส (SPSS/PC⁺: Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer Plus)

สรุปผลการวิจัย

แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1. สถานภาพของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 91.4 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ร้อยละ 84.1 และดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ร้อยละ 15.9 ผู้บริหารส่วนใหญ่อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 32.5 ซึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 85.8 โดยส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาเอก สังคมศึกษา ร้อยละ 17.6 มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน อยู่ระหว่าง 10-14 ปี ร้อยละ 27.9

2. สถานภาพของครู

ครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นเพศชาย ร้อยละ 49.9 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.1 ส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 40-44 ปี ร้อยละ 42.8 ซึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับ

การศึกษาจบระดับปริญญาตรี ร้อยละ 89.0 สำเร็จการศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ร้อยละ 28.4 และมีประสบการณ์ในการสอนอยู่ระหว่าง 15-20 ปี ร้อยละ 41.8 ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 31.3 โดยมีการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สูงสุด 11-15 คาบต่อสัปดาห์ ร้อยละ 66.0 ครูส่วนใหญ่เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ร้อยละ 92.4 นอกจากนี้ครูยังมีหน้าที่อื่นๆที่ได้รับมอบหมายจากทาง โรงเรียนให้ปฏิบัติ คนละ 1-3 หน้าที่ ร้อยละ 89 และมีครูที่มีหน้าที่เพียงการสอนอย่างเดียวเท่านั้น ร้อยละ 11

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

1. สภาพการบริหารจัดการการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

1.1 ด้านการจัดการ ส่วนใหญ่มีการกำหนดนโยบาย / แนวทางการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 97.6 และมีการกำหนดขั้นตอนการวางแผนงาน / โครงการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 78.7 ผู้บริหารมีการส่งเสริมการใช้หลักสูตรสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 91.0 มีการจัดโครงการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 73.8 นอกจากนี้ผู้บริหารทุกคนจัดให้มีการสนับสนุนครูเกี่ยวกับจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาและมีการปฏิบัติคนเป็นแบบอย่างที่ดี ร้อยละ 100 และมีจัดให้มีการติดต่อสื่อสารทั้งภายในโรงเรียนและองค์กรภายนอกในด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธีการเยี่ยมชั้นเรียนในการนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 79.5 และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยการให้คำแนะนำแก่บุคลากรในโรงเรียน ร้อยละ 86.3

1.2 ด้านบุคลากร ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่ทำงานด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 90.0 และมีความคิดเห็นว่าครูในโรงเรียนมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.3 ถึงอย่างไรก็ตามยังจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 100

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนส่วนใหญ่ให้บริการเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา แก่ครูผู้สอน ร้อยละ 92.4 โดยส่วนใหญ่จัดเป็นในรูปแบบการจัดหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ที่ห้องสมุด จัดให้มีหนังสือเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อให้ครูค้นคว้าประกอบการสอน และสนับสนุนให้ครูได้จัดทำสื่อการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาขึ้นใช้เอง โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับซื้ออุปกรณ์จัดทำสื่อไว้ให้ ร้อยละ 73.6 59.9 และ 40.1 ตามลำดับ

1.4 ด้านงบประมาณ ผู้บริหารส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.8 แสดงความคิดเห็นว่าโรงเรียนไม่ได้รับงบประมาณเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา

มีผู้บริหารเพียงร้อยละ 36.2 เท่านั้นที่แสดงความคิดเห็นว่าโรงเรียนไม่ได้รับงบประมาณนี้ โดยส่วนใหญ่จะได้รับการจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในลักษณะของวัสดุอุปกรณ์ สื่อประกอบการเรียนการสอน เอกสารสิ่งพิมพ์ และแบบเรียน ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และได้รับการจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในลักษณะของเงินงบประมาณและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ร้อยละ 26.9 23.0 และ 12.2 ตามลำดับ

2. สภาพการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

2.1 ด้านการจัดเนื้อหา โรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการจัดหาหลักสูตร คู่มือหลักสูตร และคู่มือการประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง 2533 ร้อยละ 90.9 นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการส่งเสริมให้มีการอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยเน้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 72.4 โรงเรียนมีการกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยเน้นให้นักเรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยตามนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและใช้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นเกณฑ์ ร้อยละ 100 โรงเรียนมีการนำแผนการสอนที่ทำร่วมกับกลุ่มโรงเรียน มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 24.4 และมีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาขึ้นใช้เอง ร้อยละ 10.3 มีการนิเทศและแนะนำการจัดทำแผนการสอนให้แก่ครู ร้อยละ 62.1 ด้านการจัดทำเอกสารหลักสูตร มีการจัดทำแผนการสอนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การทำบันทึกการสอน และเอกสารประกอบหลักสูตร ร้อยละ 82.4 78.0 และ 69.0 ตามลำดับ ครูส่วนใหญ่จัดเนื้อหาตามแผนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ร้อยละ 93.2 โดยครูส่วนใหญ่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้เพื่อให้ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ร้อยละ 97.1 มีการจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ร้อยละ 85.3 และมีการจัดเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน โดยยกตัวอย่างสถานการณ์สิ่งแวดล้อมให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ร้อยละ 92.3

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูทุกคนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ร้อยละ 100 โดยมีการสอนได้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ร้อยละ 91.9 92.2 และ 91.0 ตามลำดับ ครูส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ร้อยละ 92.4 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนและมีความสนใจในบทเรียน ร้อยละ 95.1 ครูมีการนำทรัพยากรในท้องถิ่นและการนำ ศาสตร์ คติพจน์ หรือ สาระความรู้ต่างๆมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ร้อยละ 92.4 และ 88.3 ตามลำดับ วิธีการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ครูใช้สอนมากที่สุด คือ การบรรยาย การ

ใช้กระบวนการกลุ่มและการอภิปราย ร้อยละ 100 88.8 และ 86.8 ตามลำดับครูส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยการบรรยายโดยใช้สื่อการสอนประกอบ การแบ่งกลุ่มให้นักเรียนอภิปรายถึงคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และให้นักเรียนเขียนคำขวัญหรือบทความ ที่เกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ร้อยละ 88.8 85.3 และ 84.4 ตามลำดับ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร้อยละ 67.0 สำหรับกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนจัดให้มีการทัศนศึกษาสถานที่ทางธรรมชาติที่สำคัญ ร้อยละ 27.1 จัดให้มีนิทรรศการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 49.6 นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้จัดให้มีโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ร้อยละ 73.8 โครงการที่จัดให้มากที่สุด คือ โครงการรักษาความสะอาด ร้อยละ 52.3 นอกจากนี้โรงเรียนได้จัดให้มีชมรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ร้อยละ 30.3 สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ร้อยละ 67.0

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีภาพชุดที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 78.7 นอกจากนี้โรงเรียนยังจัดให้มีแผนภูมิแสดงสถิติ เนื้อหาสาระต่างๆที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 38.4 และจัดให้มีเอกสาร วารสาร หรือ สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 69.7 ทางโรงเรียนมีการ ส่งเสริมการนำวัสดุอุปกรณ์ในห้องดินมาให้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน ร้อยละ 90.2 และมีงบประมาณสำหรับจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 43.3 ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าตนเองมีความรู้และทักษะในการสร้างและใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างดีพอ ร้อยละ 74.3

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล ครูส่วนใหญ่มีการแจ้งวัตถุประสงค์และ วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ให้นักเรียนทราบก่อนเรียน ร้อยละ 85.8 และมีการแจ้งผลการวัดและประเมินผลให้นักเรียนได้ทราบเพื่อปรับปรุงตนเอง ร้อยละ 91.9 ครูมีการใช้คู่มือวัดและประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) เป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียน และทำการประเมินผลการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คิดเป็นร้อยละ 100 ครูส่วนใหญ่ได้ทำการทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนเรียน ร้อยละ 74.3 วิธีการวัดผล การเรียนที่ครูนำมาใช้มากที่สุด ได้แก่ การพิจารณาคุณค่าของผลงานที่มอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติ ร้อยละ 99.4

ตอนที่ 8 ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

1. ปัญหาการบริหารจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารพบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการบริหารจัดการโดยรวม ร้อยละ 93.8 และไม่มีปัญหา ร้อยละ 6.2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ ร้อยละ 96.4 และเมื่อ

พิจารณาในรายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการที่ครูมีชั่วโมงสอนมากทำให้ไม่มีเวลาในการผลิตสื่อ ร้อยละ 98.0 และปัญหาทางด้านมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการจัดการ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการจัดการ ร้อยละ 90.3 และไม่มีปัญหาคิดเป็นร้อยละ 9.7 ซึ่งมีระดับปัญหาที่พบมากจัดเป็นปัญหาระดับมาก ร้อยละ 28.9 เมื่อพิจารณาในข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามากคือ วิชาการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 98.5 ซึ่งจัดเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.56

1.2 ด้านบุคลากร ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาด้านบุคลากร ร้อยละ 94.6 และไม่มีปัญหา ร้อยละ 5.4 ซึ่งมีระดับปัญหาที่พบมากจัดเป็นปัญหาระดับมาก ร้อยละ 32.0 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก คือ การที่ครูขาดความรู้และทักษะในกระบวนการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจและเข้าใจในเนื้อหาวิชา ร้อยละ 91.2 ซึ่งจัดเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.53

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ ร้อยละ 96.4 และไม่มีปัญหา ร้อยละ 3.6 ซึ่งมีระดับปัญหาที่พบมากจัดเป็นปัญหาระดับมาก ร้อยละ 31.6 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก คือ ครูมีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาในการผลิตสื่อ ร้อยละ 98.0 ซึ่งจัดเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.18

1.4 ด้านงบประมาณ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านงบประมาณ ร้อยละ 94.1 และไม่มีปัญหา ร้อยละ 95.9 ซึ่งมีระดับปัญหาที่พบมากจัดเป็นปัญหาระดับมากที่สุด ร้อยละ 45.6 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก คือ การไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการปฏิบัติตามแผนในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ร้อยละ 95.1 ซึ่งจัดเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.26

2. ปัญหาการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามความคิดเห็นของครู พบว่า โรงเรียนมีปัญหาการเรียนการสอนโดยรวม ร้อยละ 88.4 และไม่มีปัญหา ร้อยละ 11.6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสื่อการสอน ร้อยละ 92.4 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการที่โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 95.4 และปัญหาทางด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการจัดเนื้อหา ครูส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการจัดเนื้อหา ร้อยละ 87.2 และไม่มีปัญหา ร้อยละ 12.8 ซึ่งมีระดับปัญหาที่พบมาก จัดเป็นปัญหาระดับมาก ร้อยละ 31.2 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก คือ การนำความรู้ใน

เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์การป้องกันและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางดินไปจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 94.1 ซึ่งจัดเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.57

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่มีปัญหาการจัดกิจกรรม ร้อยละ 86.8 และไม่มีปัญหา ร้อยละ 13.2 ซึ่งมีระดับปัญหาที่พบมากจัดเป็นปัญหาระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 31.3 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัยซึ่งทำได้ยาก ร้อยละ 94.6 ซึ่งจัดเป็นปัญหาระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.39

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูมีปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 92.4 และไม่มีปัญหา ร้อยละ 7.6 ซึ่งมีระดับปัญหาที่พบมากจัดเป็นปัญหาระดับมาก เป็นร้อยละ 30.7 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก คือ โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 95.4 ซึ่งเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.84

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล ครูส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการวัดและประเมินผล ร้อยละ 88.6 และไม่มีปัญหา ร้อยละ 11.3 ซึ่งมีระดับปัญหาที่พบมากจัดเป็นปัญหาระดับมาก ร้อยละ 33.0 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก คือ นักเรียนขาดความรู้และทักษะการทำข้อสอบอัตนัย ร้อยละ 94.6 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.62

ตอนที่ 4 ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

1. ความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ความต้องการในการแก้ไขปัญหามาตรการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหามาตรการในการจัดการเรียนการสอนโดยรวม ร้อยละ 95.4 และไม่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหามาตรการ ร้อยละ 5.6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหามาตรการ ร้อยละ 99.4 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหามาตรการความรู้และทักษะในกระบวนการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจและเข้าใจ เนื้อหาวิชา ร้อยละ 91.2 และความต้องการรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการจัดการ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหามาตรการการจัดการ ร้อยละ 91.9 และไม่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหามาตรการ ร้อยละ 8.1 ซึ่งมีระดับความต้องการที่พบมากจัดเป็นความต้องการระดับมาก ร้อยละ 34.1 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง ร้อยละ 97.1 ซึ่งเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.84

1.2 ด้านบุคลากรผู้บริหาร ส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร ร้อยละ 94.5 และไม่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน ร้อยละ 5.6 โดยเป็นปัญหาระดับมาก ร้อยละ 36.9 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามี ความต้องการในการแก้ไขปัญหามาก คือ ปัญหาขาดความรู้และทักษะในกระบวนการสอนที่ทำให้ นักเรียนเกิดความสนใจและความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ร้อยละ 96.8 ซึ่งเป็นปัญหาระดับมาก โดยมี คะแนนเฉลี่ย 2.77

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน ร้อยละ 96.3 และไม่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน ร้อยละ 3.7 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามี ความต้องการในการแก้ไขปัญหามาก คือ ปัญหาครูมีชั่วโมงสอนมากไม่มี เวลาในการผลิตสื่อ ร้อยละ 98.5 ซึ่งจัดเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.29

1.4 ด้านงบประมาณ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน ร้อย ละ 95.2 และไม่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน ร้อยละ 4.8 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ บริหารมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาระดับมากในการจัดซื้อ/จัดทำสื่อการเรียน การสอนตั้งแต่วัดล้อมศึกษา ร้อยละ 97.1 ซึ่งเป็นความต้องการในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.42

2. ความต้องการด้านการเรียนการสอนตั้งแต่วัดล้อมศึกษา

ความต้องการในการแก้ไขปัญหาระดับสูงตั้งแต่วัดล้อมศึกษา ตามความคิดเห็นของครู พบว่า ครูมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวม ร้อยละ 89.6 และไม่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน ร้อยละ 10.4 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้านสื่อการสอน ร้อยละ 93.0 และเมื่อพิจารณาในราย ละเอียด พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน งบประมาณใน การจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 98.3 และความต้องการรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการจัดเนื้อหา ครูส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน ร้อยละ 88.8 และไม่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน ร้อยละ 11.2 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามี ความต้องการในการแก้ไขปัญหามาก คือ ปัญหาการนำความรู้ ในเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางอากาศไปใช้ในการจัด การเรียนการสอนตั้งแต่วัดล้อมศึกษา ร้อยละ 93.9 ซึ่งเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.85

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน การจัดการกิจกรรม ร้อยละ 87.7 และไม่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้าน ร้อยละ 12.3 ซึ่งมี ระดับปัญหาที่พบมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 29.1 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหาร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามี ความต้องการในการแก้ไขปัญหามาก คือ ปัญหาการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัยที่ทำได้ยาก ร้อยละ 95.6 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.58

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหา ร้อยละ 93.0 และไม่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหา ร้อยละ 7.0 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีความต้องการในการแก้ไขปัญหามาก คือ ปัญหาโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 98.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.18

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล ครูส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหา ร้อยละ 89.9 และไม่มีความต้องการในการแก้ไข ปัญหา ร้อยละ 10.1 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีความต้องการในการแก้ไขปัญหามาก คือ ปัญหานักเรียนขาดความรู้และทักษะในการทำข้อสอบอัตนัย ร้อยละ 95.1 ซึ่งเป็นปัญหาระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.74

การอภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีดังนี้

1. สภาพสภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

1.1 ด้านการจัดการ พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย แนวทางการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยมีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร การกำหนดขั้นตอนการวางแผนโครงการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้มีการจัดวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอน และกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนพร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมและที่ใช้ให้มีความยืดหยุ่น ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการวางแผนในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพราะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถยึดถือแนวนโยบายดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยกระทำไปในทิศทางเดียวกัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งตรงกับ สันต์ ชรรมบำรุง (2527) ได้กล่าวว่า การทำงานทุกอย่างต้องมีการ วางแผนซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง ทำให้งานเป็นระเบียบผู้ปฏิบัติสามารถทราบ เป้าหมายและทิศทางได้ นอกจากนี้ได้มีการกำหนดนโยบายแล้วผู้บริหารได้ จัดหาหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรคู่มือการวัดและประเมินผลการใช้หลักสูตรสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้ครูไว้ศึกษา ให้คำแนะนำก่อนลงมือปฏิบัติการ ให้คำปรึกษา เมื่อมีปัญหา ช่างช่วยความสะดวก เกี่ยวกับตำรา วารสารวิชาการให้กับห้องสมุดเพื่อให้นักเรียนและครูได้ค้นคว้า ส่งครูไปอบรมเรื่องสิ่งแวดล้อมและทำหนังสือเวียนและแจ้งให้ทราบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารได้พยายามที่จะเสริมสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในการที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุন্নันทา นาศิริรักษ์

(2537) ที่พบว่า โรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดเตรียมหลักสูตรกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ได้ นอกจากนี้ทางผู้บริหารจัดให้มีการ นิเทศและติดตามผลโดยการเยี่ยมชมชั้นเรียน การให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาแก่บุคลากรในโรงเรียน นับว่าเป็นการสร้างบรรยากาศของการทำงานที่ดีเพราะจะช่วยให้ผู้บริหารและปฏิบัติเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้การที่ผู้บริหารจัดให้มีการ นิเทศการสอนโดยการเยี่ยมชมชั้นเรียนย่อมเป็นผลดีเพราะเป็นการนิเทศทางตรง ซึ่งผู้บริหารสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับจากการ ไปเยี่ยมชมชั้นเรียนได้และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเศษ วรวิริยะ (2537) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการนิเทศและติดตามผลการเยี่ยมชั้นเรียนและการจัดให้มีการพบปะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนันทา นาศิริรักษ์ (2537) ที่พบว่า การจัดการเตรียมนิเทศและติดตามผลการเรียนการสอนของโรงเรียนส่วนใหญ่จัดประชุมชี้แจงให้ครูเห็นความสำคัญและยอมรับการนิเทศโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้รับการ นิเทศภายในโรงเรียน และจากการวิจัยของ นวพรรณ สรรพสิน(2537) พบว่า ผู้บริหาร ครูฝ่ายวิชาการและครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ได้ทำการนิเทศภายในให้แก่ครูผู้สอน เพื่อให้ครูสามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้องและเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ผู้บริหารได้มีการส่งเสริมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยการจัดให้มีโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขึ้นในโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรอันจะช่วยให้ครูและนักเรียนเกิดความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมอีกทั้งเป็นการเชื่อมโยงประสบการณ์ในการนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน งบประมาณในการดำเนินการเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษานั้นส่วนใหญ่ได้จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทั้งในรูปของเงินงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งนี้เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาโดยตรง นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนได้ทำการติดต่อขอความร่วมมือจากองค์กรอื่นๆ พบว่า ชุมชน เป็นองค์กรที่โรงเรียนได้รับความร่วมมือช่วยเหลือมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุมชนได้มองเห็นถึงความสำคัญเพราะผลประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอนผู้ที่ได้รับก็คือนักเรียนซึ่งเป็นบุตรหลานของคนในชุมชนนั่นเอง

1.2 ด้านบุคลากร จากการวิจัย พบว่า มีการกำหนดคุณสมบัติบุคลากรที่ทำงานด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาส่วนใหญ่พิจารณาจากมีความรู้ความสามารถทางวิชาการเกี่ยวกับงานด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา วุฒิการศึกษา และความสนใจในงานด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา การที่จะดำเนินการใดๆ ได้ดีนั้นบุคคลนั้นต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะทำการที่จะมีความรู้ได้นั้นสามารถดูได้จากวุฒิการศึกษาและประสบการณ์

ในการทำงาน นอกจากนั้นการทำงานจะออกมาคิมน้อยเพียงใดยังต้องขึ้นอยู่กับความสนใจในงานนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนวพรรณ ธรรมสิน (2533) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนคำนึงถึง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนของครู

ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ที่ต้องนำไปสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และได้ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม โดยการจัดหาเอกสารและแหล่งค้นคว้าเพื่อศึกษาหาความรู้ และส่งเสริมสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมตามที่สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติจัดขึ้น อันเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุันทา นาศิริภรณ์ (2537) ยังพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมบุคลากรโดยผู้บริหารสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโอกาส

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ จากการวิจัย พบว่า การให้บริการครูผู้สอนเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโรงเรียนส่วนใหญ่ให้บริการโดยการจัดหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ในห้องสมุด และจัดให้มีหนังสือเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาให้ครูไว้ค้นคว้าประกอบการสอน ในการจัดการเรียนการสอนสื่อการสอนมีส่วนสำคัญอันจะทำให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาซึ่งเป็นการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการจัดหาหนังสือที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไว้จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทั้งของครูและของนักเรียน สื่อการสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญคงจะเห็นได้จากงานวิจัยของ ฅมัย จันตะชอด (2533) ที่พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการจัดหาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอนแก่ครู โดยการจัดห้องสำหรับเป็นแหล่งบริการสื่อการสอนและสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ อีกทั้งมีการสนับสนุนให้ครูได้จัดทำสื่อการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาขึ้นใช้เอง โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับซื้ออุปกรณ์จัดทำสื่อไว้ให้และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุันทา นาศิริภรณ์ (2537) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู จัดการทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เอง ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่จัดให้มีการสนับสนุนจัดหามาให้

1.4 ด้านงบประมาณ จากการวิจัยพบว่า งบประมาณเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในลักษณะของวัสดุอุปกรณ์ สื่อประกอบการเรียนการสอน เอกสารสิ่งพิมพ์ แบบเรียน และในลักษณะของเงินงบประมาณและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานเอกชน และได้รับการสนับสนุนจาก ชุมชน เนื่องจากการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532) ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้จัดให้แก่ประชาชนทุกคน ดังนั้นการรับผิดชอบด้านงบประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆ จึงตกเป็นภาระหน้าที่ของรัฐ แต่เป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้วว่า ประเทศไทยจัดอยู่ใน

กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา การจัดสรรงบประมาณในการดำเนิน กิจกรรมต่างๆของประเทศจึงไม่เพียงพอ นั้นหมายถึงงบประมาณสำหรับกระทรวงศึกษาธิการเช่นกัน

2. สภาพการเรียนการสอนถึงแวกด์ล้อมศึกษา

2.1 ด้านการจัดเนื้อหา จากการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดหาหลักสูตร คู่มือหลักสูตร และคู่มือการประเมินผล ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 มีการส่งเสริมให้มีการอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร มีการกำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านถึงแวกด์ล้อมศึกษา โดยเน้นให้นักเรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตามนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและใช้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นเกณฑ์ ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับให้นักเรียนผ่านเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

นอกจากนี้จากการวิจัย พบว่า โรงเรียนยังมีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับถึงแวกด์ล้อม ขึ้นได้เองค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูยังมีความรู้ไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน ถึงแวกด์ล้อมศึกษาซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทางโรงเรียนได้มีการจัดส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องถึงแวกด์ล้อมค่อนข้างน้อย อีกทั้งยังพบว่าครูมีชั่วโมงสอนมากและมียังมีหน้าที่อื่นๆนอกจากการสอนจึงเป็นเหตุส่งเสริมให้ไม่ได้ค้นคว้าความรู้เพิ่ม และจากการวิจัย พบว่า โรงเรียนจัดให้มีการนิเทศและแนะนำการจัดทำแผนการสอนให้แก่ครู ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีความต้องการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูผู้สอนและต้องการให้การจัดการเรียนการสอนถึงแวกด์ล้อมศึกษานั้นบรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าครูในโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับถึงแวกด์ล้อมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ถึงแวกด์ล้อมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีการจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยเน้นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการยกตัวอย่างที่กล่าวในเนื้อหาของหลักสูตรอาจจะไม่มีให้เห็นในท้องถิ่นของนักเรียนทำให้ไม่สามารถเกิดการเรียนได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ช่าง ชู ทัพ (2521) ที่พบว่า เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นไม่เท่ากันครูส่วนใหญ่ในทุกภาคมีความเห็นว่าจะต้องปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาหลักสูตร ก่อนนำไปใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จากการวิจัย พบว่า ครูมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และเหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละบทเรียน เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย มีการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบ

กิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูต้องการให้นักเรียนผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ที่เป็นระดับมาตรฐาน ซึ่งในระดับประถมศึกษาต้องใช้มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการจึงจะเป็นที่ยอมรับว่านักเรียนได้ผ่านการศึกษาในแต่ละระดับชั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โนริ เททเมงซา (2538) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษามีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยให้นักเรียนได้รับความรู้และปฏิบัติจริงในเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนติน จันทวงศ์ (2522) ที่พบว่า ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่ว่า ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสเห็นสภาพปัญหา ฝึกการแก้ปัญหาและมีการปฏิบัติจริง แต่จากการวิจัยพบว่าวิธีการสอนที่ถูกนำมาใช้มากที่สุด ได้แก่ การสอนโดยการบรรยาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นวิธีการสอนที่ครูไม่ต้องใช้เวลาในการเตรียมแผนการสอนมาก ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ โยธิน สุริยะพงศ์ (2533) ที่พบว่า วิธีการสอนของครูส่วนใหญ่ ใช้วิธีการบรรยาย เช่นเดียวกับ อรพร ยามโสภา (2532) ที่พบว่า การสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีที่ครู เลือกใช้มากที่สุด ในลักษณะที่เช่นนี้วิธีการสอนของครูส่วนใหญ่ที่ใช้ น่าจะไม่ใช่นำแนวทางที่มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ด้าน

โรงเรียนส่วนใหญ่มีโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ซึ่งโครงการที่พบมากที่สุด คือโครงการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทุกๆวัน ในทุกๆที่ที่มีคน โรงเรียนจัดเป็นชุมชนหนึ่งซึ่งมีคนเป็นจำนวนมาก หากไม่มีโครงการที่เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดโรงเรียนนั้นอาจไม่น่าอยู่เลยก็เป็นได้ อีกทั้งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการรักษาความสะอาดให้แก่นักเรียน การจัดให้มีโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะเป็นการส่งเสริมส่งเสริมให้ครูและนักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและยังเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรวิรัตน์ หมั่นขยันจิต (2535) ที่พบว่า โครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่พบเป็นประเภทพัฒนาความสะอาดของโรงเรียนและชุมชน

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้มีการนำวัสดุอุปกรณ์ในห้องดินมาใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อและยังทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงในห้องดินของเขาเอง กรมวิชาการ (2540) ได้กล่าวถึงการนำวัสดุอุปกรณ์ในห้องดินมาใช้ประกอบเป็นสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า นอกจากจะเป็นการประหยัดงบประมาณแล้ว ยังเป็นการนำสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียนมาช่วยอย่างให้เห็นภาพพจน์ที่แท้จริง และจากการวิจัยยังพบว่าทางโรงเรียนยังจัดให้มีรูปภาพ ภาพชุด เอกสาร วรสาร สิ่งพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับการใช้ในการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นสิ่งที่จัดหาง่าย มีราคาที่ไม่แพงจนเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พูนติน จันทวงศ์ (2522) ที่พบว่า สื่อการสอนที่ครูผู้สอนวิชาชุมชนและสิ่ง

แวดล้อม ใช้มากคือ รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ และจากการวิจัยของ โยชิน สุริยพงศ์ (2534) ที่พบว่า สื่อการสอนที่ครูใช้ประกอบการสอนวิชาสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือ รูปภาพต่างๆ ข่าว และบทความ จากสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล จากการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนทุกคนใช้คู่มือ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 เป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล และทำการประเมินผลการเรียนในส่วนที่ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535) ที่กล่าวว่า การวัดและการ ประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เป็นเครื่องมือ ในการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนและเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินการตามแนว ทางของหลักสูตร มีหลักการวัดและการประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและ พัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดให้มีการประเมินผลก่อนการเรียน ระหว่างภาคเรียนและปลายภาค เรียน และจากการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่ทำการทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนเรียน ซึ่ง เป็นการสำรวจความพร้อมของผู้เรียนว่ามีพฤติกรรม ความสามารถและประสบการณ์ที่จำเป็นหรือ เป็นทุนเดิมที่จะใช้ป็นบันไดก้าวไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องใหม่มากขึ้นเพียงใด นอกจากนี้การวัดผล ก่อนการสอนยังเป็นวิธีที่ทำให้ทราบสภาพโดยส่วนรวมของ ผู้เรียนว่าเก่งอ่อนเพียงใด อีกทั้งยัง ช่วยในการเลือกใช้วิธีการสอนและกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน การวัดผล ประเภทนี้มีความจำเป็นมากเพราะในการให้การศึกษแก่บุคคลทุกระดับ ผู้สอนควรทราบ สภาพของบุคคลก่อนที่จะเริ่มต้นสอน เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลสูงสุด สำหรับวิธีการสอน ที่ครูนำมาใช้มากที่สุด ได้แก่ การพิจารณาคุณค่าของงานที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา ได้แก่ การสังเกต และการบันทึกพฤติกรรมนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพราะในการประเมินผลการ เรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษานั้น วินัย วีระวัฒนานนท์ (2525) อธิบายไว้ว่าจะต้องประเมินโดย พิจารณาให้สอดคล้องกับการตั้งเป้าหมายในการสอน คือ เป้าหมายที่เกี่ยวกับเนื้อหา ซึ่งเป็นการมุ่ง พัฒนาผู้เรียนในเรื่องของเนื้อหา ความคิดรวบยอดและความหมายทั่วไป ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากเนื้อหา สาระโดยตรง และประการที่สองเป้าหมายเกี่ยวกับกระบวนการเรียน ซึ่งเป็นการตั้งเป้าหมายใน การพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนและผลที่เกิดขึ้นในจิตใจได้สำนึก ซึ่งรวมถึงค่านิยมที่เกิดขึ้นและการ ตัดสินใจ ดังนั้นการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนทางสิ่งแวดล้อมนั้นควรรู้วิธีการวัด และประเมินผลหลายๆวิธีมาประกอบการพิจารณาตัดสิน ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนแต่ละคน สามารถผ่านเกณฑ์การประเมินผล โดยบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งทางด้าน ทักษะพิสัย จิตพิสัย และ ทักษะพิสัย ของหลักสูตรได้

ตอนที่ 2 ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามความเห็นของผู้บริหาร
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีดังนี้

1. ปัญหาการบริหารจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

1.1 ด้านการจัดการ โดยส่วนรวมผู้บริหารมีความเห็นว่าเป็นปัญหามาก ครูขาด
การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน ถึงแม้ผู้บริหารจะ
มีการวางแผนงานที่ดีไว้แล้วแต่เมื่อลงมาสู่ระดับการปฏิบัติจริงถ้าไม่มีการศึกษาสภาพปัญหาและ
ความต้องการของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอนแผนงานที่วางไว้จะไม่เกิดผล ทั้งนี้อาจเนื่อง
มาจากครูไม่ได้ผ่านการอบรมหรือ ไม่ได้ศึกษาหลักการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
มาก่อน ผู้วิจัยเห็นว่า ตั้งแต่เริ่มการวางแผนงานควรให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนซึ่งก่อน
หน้านี้ทั้งครูและผู้บริหารต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อการแปลง
นโยบายจากกระทรวงศึกษาเป็นแผนงานที่ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ของนักเรียนและก่อนที่จะนำ
แผนงานไปใช้ครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนก่อนการจัดการ
เรียนการสอนอีกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าเมื่อสอนไปแล้วนั้นนักเรียนจะสามารถนำไปใช้ในวิถีประจำ
วันได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนนทา นาศิริภรณ์ (2537) พบว่า การที่โรงเรียนไม่ได้วาง
แผนการจัดหลักสูตรไว้อย่างชัดเจนนั้น จัดเป็นปัญหาอยู่ในระดับมากเช่นกันและจากสาเหตุนี้
สำหรับโรงเรียนที่ไม่มีกรนโยบายการจัดการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน อาจมีส่วนทำให้ครูขาด
ความรู้ความเข้าใจในการที่จะทำแผนการสอนเพื่อนำไปสอนให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย

1.2 ด้านบุคลากร โดยส่วนรวมผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นปัญหามาก
เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ ปรากฏว่าข้อที่ผู้บริหารมีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ
ครูขาดความรู้และทักษะในกระบวนการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและเข้าใจในเนื้อหา
วิชาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้ได้สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ด้วย
กล่าว คือ ในส่วนด้านของการจัดการที่พบว่า ครูมีภาระหน้าที่อื่นอีกมากทำให้ไม่มีเวลาในการทำ
กิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการจัดการเรียน
การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่มีครู
ไม่เพียงพอทำให้ครูไม่มีเวลาในเตรียมตัวในการสอนและไม่มีเวลาในการศึกษาความรู้เพิ่มเติม ซึ่ง
สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนนทา นาศิริภรณ์ (2537) ที่พบว่า ด้านการจัดเตรียมบุคลากรนั้น
ปัญหาที่ผู้บริหารและครูผู้สอน พบ ส่วนใหญ่คือ ครูมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งจัดเป็นปัญหาอยู่ใน
ระดับมาก และจากการที่มีครูจำนวนน้อยทำให้ ผู้บริหารมีโอกาสคัดเลือกผู้เข้ามาทำงานด้าน
การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาได้น้อย

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยส่วนรวมผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นปัญหา
มาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า และปัญหาครูมีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาในการ
ผลิตสื่อเป็นปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่โรงเรียนมีบุคลากร

น้อย ปัญหาที่พบบ่อยลงมาปัญหาครูขาดทักษะในการผลิตสื่อชิ้นใช้เอง การที่ครูขาดทักษะขาดความชำนาญในการผลิตประกอบกับการที่มีเวลาในการทำจะเป็นตัวส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อการสอนได้น้อยลงไปอีก อีกทั้งปัญหางบประมาณในการจัดซื้อมีน้อยส่งผลให้โรงเรียนขาดแคลนสื่อการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โยธิน สุริยะพงษ์ (2533) ที่พบว่า ปัญหาด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และวัสดุต่างๆที่ใช้ในการจัดการเรียน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ปัญหาหนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ และหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีไม่เพียงพอ

1.4 ด้านงบประมาณ จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับมาก และปัญหามากดังกล่าว คือ ปัญหาการไม่ได้รับงบประมาณในปฏิบัติตามแผนในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพันธ์ นาคีรักษ์ (2537) ที่พบว่า โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดหาและผลิตสื่อ และขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ และจากการวิจัยของ โนรี เทพมณฑา (2538) ที่พบว่า ด้านงบประมาณที่ผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นปัญหามากที่สุด ได้แก่ การขาดงบประมาณสำหรับอบรมบุคลากร การขาดงบประมาณในการจัดหาผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษามาช่วยสอน และการขาดงบประมาณสำหรับการจัดซื้อ จัดทำและจัดซ่อมสื่อการเรียนการสอน และจากการวิจัยของ สุวีรัตน์ หมั่นขยันจิต (2535) พบว่า ปัญหาการขาดงบประมาณจัดเป็นปัญหาหนึ่งในการดำเนินงานโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน จะเห็นได้ว่า ปัญหาด้านงบประมาณจัดเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะการขาดแคลนงบประมาณจะทำให้การดำเนินการต่างๆไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ แต่ถ้าผู้บริหารมีการวางแผนที่ดี ซึ่งจะช่วยให้สามารถระดมกำลังคนและทรัพยากรต่างๆขององค์กรมาใช้ได้อย่างได้ผลโดยทั่วถึง

2. ปัญหาการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

2.1 ด้านการจัดเนื้อหา พบว่า ปัญหาโดยรวมครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดได้แก่ ปัญหาด้านความรู้ในเนื้อหาสาระของเรื่องต่างๆที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูขาดการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่ทันสมัยหรือขาดแหล่งความรู้ที่จะทำการศึกษาค้นคว้า ซึ่งในส่วนใหญ่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้บริหารมีความสำคัญในการส่งเสริมให้ครูได้มีความรู้ใหม่ๆที่ทันสมัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตานา เนื้อทอง (2533) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองด้านความรู้ โดยการจัดส่งครูเข้าอบรม ศึกษาน หรือประชุมสัมมนาและจัดหาเอกสารหลักสูตรให้ครูได้ศึกษาอย่างถูกต้อง

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า ปัญหาโดยรวมจัดเป็นปัญหาในระดับมาก ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดได้แก่ปัญหาการจัดกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้าน

ทักษะพิสัยซึ่งทำได้ยาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านต่าง ๆ นั้นครูผู้สอนต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เป็นสำคัญ ซึ่งการที่จะมีทั้งสองสิ่งนี้นั้น ครูต้องเป็นผู้ไม่ผู้ในแสวงหาความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ ซึ่งผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมครู เช่น การส่งครูเข้ารับการอบรมในส่วนของจัดการเรียนการสอนถึงแวดล้อมศึกษา การให้การนิเทศการจัดการเรียนการสอนถึงแวดล้อมศึกษาให้แก่ครู เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตานา เมื่อทอง (2533) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนช่วยในการ ส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองด้านความรู้ โดยการจัดส่งครูเข้าอบรม ดูงาน หรือประชุมสัมมนาและจัดหน่อการหลักสูตรให้ครูได้ศึกษาอย่างถูกต้องปัญหาโรงเรียนขาดแคลน งบประมาณในการนำนักเรียนไปทัศนศึกษา ซึ่งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอีกวิธีหนึ่งที่ครูสามารถดำเนินการ ได้หากมีงบประมาณที่เพียงพอและได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารและผู้ปกครอง โดยการไปทัศนศึกษาจะเป็นการที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงที่ต่างจากการสอนในชั้นเรียน ปัญหาที่พบบรองลงมาคือ ปัญหาครูไม่มีเวลาในการเตรียมตัวจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเนื่องจากมีหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการสอนที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โนรี เทพมณฑา (2538) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถึงแวดล้อมศึกษา ข้อที่เป็นปัญหามากคือ การที่ไม่สามารถโดยการนำนักศึกษาออกไปศึกษานอกสถานที่ได้เพราะมีข้อจำกัดเรื่องเวลา งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง จะเห็นการดำเนินงานงบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญจากการวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นตรงกันสรุปได้ว่า โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรม

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด แต่ละข้อพบว่าข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การที่โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน อันส่งผลทำให้เกิดปัญหาที่ตามมา คือ โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวพรรณ สรรพสิน (2533) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการผลิตอุปกรณ์ คือ การขาดเงินในการซื้อวัสดุ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โนรี เทพมณฑา (2538) ที่พบว่า ปัญหาของครูผู้สอนสังคมศึกษาด้านสื่อการเรียนการสอนคือ การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดทำสื่อขึ้นใช้เอง

2.4 ด้านการวัดและการประเมินผล จากการวิจัย พบว่า โดยส่วนรวมครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีปัญหาจัดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด ได้แก่ นักเรียนขาดความรู้และทักษะในการทำข้อสอบอัตนัย และมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก เขาวดี วิบูลย์ศรี (2539) ได้อธิบายถึงข้อสอบประเภทความเรียง (ข้อสอบอัตนัย) ไว้ว่า เป็นแบบสอบที่ผู้สอบต้องเรียบเรียงแนวความคิด ภาษา และผูกเป็นประโยคให้มีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้อง และตอบคำถามที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง โดยทั่วไปเป็นแบบสอบถามที่มุ่งวัดระดับความรู้ขั้นสูงตั้งแต่การ

นำไปใช้ขึ้นไป นั้นหมายถึงการที่นักเรียนจะทำข้อสอบประเภทนี้ได้ นั้น ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาอย่างละเอียด ยิ่งทั้งยังต้องอาศัยทักษะการใช้ภาษาเขียนสรุปใจความสำคัญเป็นคำตอบลง คู่แผ่นกระดาษคำตอบ ถึงแม้ข้อสอบประเภทความเรียงจะมีประสิทธิภาพในการวัดผลสัมฤทธิ์ ระดับการเรียนขั้นสูงแต่ข้อสอบประเภทนี้ยังมีจุดอ่อน ได้แก่ การต้องใช้เวลาในการตรวจ การตรวจต้องอาศัยผู้ที่มีความชำนาญในเนื้อหาเฉพาะสาขา แบบสอบไม่สามารถครอบคลุมเนื้อหาที่ เรียน เนื่องจากจำนวนข้อกระทงแบบความเรียงมีข้อจำกัดมากกว่าข้อกระทงแบบปรนัย จึงยากที่จะทุ่มเนื้อหาให้ครอบคลุมความรู้และพฤติกรรมกรวัดได้ครบถ้วน และการให้คะแนนเป็นแบบ อัตนัยจึงมีโอกาสเกิดความลำเอียงได้ง่ายในการตรวจ ความนี้ (Downie, 1967 อ้างถึงใน เขาวิจิตร วิบูลย์ศรี, 2539) ได้เสนอแนะว่า ในแนวคิดของการวัดผลนั้น แบบสอบถามประเภทความเรียงนั้น ไม่ใช่เป็นเครื่องมือที่ดัดแปลงในการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการที่เด็กนักเรียนทำข้อ สอบอัตนัยไม่ได้ นั้นอาจเนื่องมาจากการขาดทักษะในการเขียน หรืออ่านใจยังไม่เข้าใจ ครูอาจทำ การสอบด้วยวิธีอื่นๆที่ไม่ควรที่จะยึดวิธีการวัดผลแบบใช้ข้อสอบประเภทอัตนัยอย่างเดียวนำมาใช้ใน การตัดสินผลการเรียน เช่น การสอบถามลักษณะความคิดเห็นให้นักเรียนตอบปากเปล่าอีกครั้ง แต่ ถ้าสรุปได้ว่านักเรียนขาดความรู้และทักษะในการทำข้อสอบอัตนัยจริงแล้วนั้น ครูผู้สอนต้องย้อน กลับไปพิจารณากระบวนการจัดการเรียนการสอนอีกครั้งว่า สามารถสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาเป็นความคิดรวบยอดและนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน ได้หรือไม่ หากครูสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตรงจุดนี้ได้ทำให้นักเรียนจะสามารถทำข้อสอบ อัตนัยได้โดยง่าย ครูควรใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลายวิธีตามแนวความคิดของ วินัย วีระวัฒนานนท์ ซึ่งสรุปได้ว่าปัญหานักเรียนขาดความรู้และทักษะ สำหรับหากรเพิ่มทักษะการทำข้อสอบแบบ อัตนัยผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการให้นักเรียนฝึกสรุปบทความและเขียนเรียงความเพื่อเป็นการช่วย ฝึกการสรุปความคิดรวบยอดและฝึกการเรียบเรียงคำพูดและความคิดของตนเอง สิ่งสำคัญที่ครูผู้ สอนพึงระลึกอยู่เสมอ คือ ในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งนั้นจะมี วิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมแตกต่างกันไป การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนถึงแวด้อม เช่นเดียวครูผู้สอนต้องเป็นผู้คิดวิธีการทดสอบโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยยังมีความ คิดเห็นว่าการที่จะจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 8 ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนถึงแวด้อมศึกษาตามความเห็นของ ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มี ดังนี้

1. ความต้องการด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอนถึงแวด้อมศึกษา

1.1 ด้านการจัดการ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารมีความต้องการแก้ไขปัญหโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาคือขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนถึงแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงและปัญหาคือขาดการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่า การที่แผนงานจะประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าแผนไปใช้มีความสำคัญและการที่จะทำให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินงานเปรียบเสมือนการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอนนั่นเองจึงด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้บริหารต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.2 ด้านบุคลากร โดยรวมพบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก และพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาคือขาดความรู้และทักษะในกระบวนการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจและความเข้าใจในเรื่องเนื้อหาวิชามากที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารเองจำเป็นต้องดำเนินการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนถึงแวดล้อมศึกษาให้แก่ครู เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์ด้านทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สจัด อุทรานันท์ (2527) ได้กล่าวถึงการจัดเตรียมบุคลากรว่าเป็นงานที่มีความสำคัญ ก่อนที่จะนำหลักสูตรใดไปใช้ควรจะได้มีการให้ความรู้หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรมีความเข้าใจจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมส่งเสริมความรู้ให้แก่ครู

1.3 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่ผู้บริหารมีความต้องการแก้ไขมากที่สุด คือ ครูมีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาในการผลิตสื่อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารพิจารณาแล้วว่าในโรงเรียนมีครูน้อยทำให้ครูแต่ละคนต้องมีการะหน้าที่ในการสอนมาก และจากการวิจัยครั้งนี้ยัง พบว่า ครูมีภาระหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนซึ่งนอกเหนือไปจากการสอน จึงเป็นเหตุส่งเสริมให้ครูไม่มีเวลาในการผลิตสื่อ

1.4 ด้านงบประมาณ พบว่า ความต้องการในการแก้ไขปัญหโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่ผู้บริหารมีความต้องการแก้ไขมากที่สุดคือปัญหาโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อจัดทำสื่อการเรียนการสอนถึงแวดล้อมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสื่อการสอนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งอันส่งผลให้การดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนถึงแวดล้อมศึกษาประสบผลสำเร็จโดยสื่อการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและความสนใจในเรื่องเนื้อหาวิชามากขึ้น อันส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนถึงแวดล้อมบรรลุวัตถุประสงค์ แต่เนื่องจากงบประมาณที่ได้มานั้นมีน้อยจึงทำให้ไม่เพียงพอสำหรับการจัดซื้อ

2. ความต้องด้านการเรียนการสอนถึงแควดล้อมศึกษา

2.1 ด้านการจัดเนื้อหาวิชา จากการวิจัย พบว่า โดยรวมครูมีความต้องการในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาคือ ปัญหาการนำความรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาส่งแควดล้อมทางอากาศไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนถึงแควดล้อมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ครูไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งพบว่า ครูมีภาระหน้าที่อื่นที่นอกเหนือจากการสอนอีกมากที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัยซึ่งทำได้ยาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการบรรยายเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้นักเรียนขาดการฝึกปฏิบัติโดยตรง

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน เป็นปัญหาที่ครูมีความต้องการแก้ไขมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่โรงเรียนได้รับงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอนถึงแควดล้อมศึกษาค่อนข้างน้อยจึงทำให้งบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่า มีโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลจากการวิจัย พบว่า ปัญหาให้นักเรียนขาดความรู้และทักษะในการทำข้อสอบอัตนัย เป็นปัญหาที่ครูต้องการแก้ไขในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ว่า ครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาในการวัดและประเมินผลที่เป็นปัญหามากคือนักเรียนขาดความรู้และทักษะในการทำข้อสอบอัตนัย

อภิปรายผลสรุปการจัดการเรียนการสอนถึงแควดล้อมศึกษาโดยรวม

สภาพการจัดการเรียนการสอนถึงแควดล้อมศึกษาโดยรวม จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายแนวทางการจัดการเรียนการสอนถึงแควดล้อมศึกษาทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายมีผลช่วยให้ครูทุกคนเกิดความเข้าใจที่ตรงกันและเกิดแนวทางการปฏิบัติที่ตรงกันอันส่งผลให้ประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนถึงแควดล้อมศึกษา ดังเช่น ตันต์ ชรรมปารุง (2527) ได้กล่าว

ว่า การทำงานทุกอย่างต้องมีการวางแผนซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง ทำให้งานเป็นระเบียบผู้ปฏิบัติสามารถทราบเป้าหมายและทิศทางได้ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานด้านสิ่งแวดลอมศึกษาโดยคำนึงถึงความรู้ความสารถทางด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษาย่อมเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ได้ดีกว่าผู้ที่ไม่เคยมีความรู้มาก่อนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวพรรณ טרพติน (2533) ที่พบว่าการจัดครูเข้าสอนต้องคำนึงถึงวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน ครูมีการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาตามเนื้อหาในหลักสูตรกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งเป็นหลักสูตรบูรณาการมุ่งเน้นผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535) สำหรับวิธีการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาส่วนใหญ่ยังคงใช้การบรรยาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นวิธีที่ครูส่วนใหญ่คุ้นเคย ซึ่งสอดคล้องกับ อรพร ยามโสภา (2532) ที่พบว่า การสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีที่ครู เลือกใช้มากที่สุด กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทางโรงเรียนได้จัดให้มีขึ้นที่พบ ได้แก่ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษา การจัดให้มีโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษาและการจัดให้มีการทัศนศึกษา สำหรับกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวนี้ยังมีการจัดค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การขาดงบประมาณในการดำเนินการ การออมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาค่อนข้างน้อย ส่งผลให้ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การขาดงบประมาณเป็นสาเหตุสำคัญ

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาโดยรวม พบว่า ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการที่ครูมีชั่วโมงสอนมากทำให้ไม่มีเวลาในการผลิตสื่อ ปัญหาโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาไม่เพียงพอ นอกจากนี้แล้วอาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารและครูมีความรู้และทักษะในการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาไม่เพียงพอซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาที่ แท้จริงนั้นไม่จำเป็นต้องอาศัยสื่อดังกล่าวเสมอไปครูผู้สอนสามารถใช้วิธีการศึกษานอกห้องเรียน การใช้สถานการณ์จำลอง การสัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมพิเศษ การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น มาใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษาได้เช่นกัน

ความต้องการในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาโดยรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาคาดความรู้และทักษะในกระบวนการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและเข้าใจเนื้อหาวิชา ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ปัญหาคาดความรู้และทักษะในกระบวนการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและเข้าใจเนื้อหาวิชาจะไม่ใช้ปัญหาที่ผู้บริหารส่วนใหญ่คิดว่าเป็นปัญหาเหมือนปัญหาก็เกี่ยวกับการ

ที่ครูมีชั่วโมงสอนมากทำให้ไม่มีเวลาในการผลิตสื่อ แต่ผู้บริหารกลับมีความต้องการในการแก้ไขปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเล็งเห็นว่ากระบวนการสอนมีความสำคัญในการที่จะถ่ายทอดความรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา สำหรับสื่อการสอนนั้นเป็นเพียงอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

ความต้องการในการแก้ไขปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาตามความคิดเห็นของครู พบว่าครูส่วนใหญ่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ซึ่งครูส่วนใหญ่คิดว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนมากจึงทำให้มีความต้องการในการแก้ไขปัญหามาก

แนวโน้มนำการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับประถมศึกษา

ผลจากการวิจัยโดยรวม พบว่า โรงเรียนได้มีการกำหนดนโยบายการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามเนื้อหาในหลักสูตรกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและในบาง โรงเรียนได้มีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา วิธีการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นการสอนแบบบรรยาย นอกจากนี้ยัง พบว่าโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยการจัดให้มีโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาขึ้นในโรงเรียนและมีการจัดให้นักเรียนได้มีการไปทัศนศึกษาแต่มีการจัดกิจกรรมดังกล่าวค่อนข้างน้อย ครูส่วนใหญ่มีการนำสื่อการสอนที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน ครูจัดให้มีการวัดและการประเมินผลการเรียนซึ่งวิธีที่ครูส่วนใหญ่เลือกใช้ได้แก่ การพิจารณาคุณค่าของผลงานที่มอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติ การตรวจแบบฝึกหัดและการทดสอบโดยใช้ข้อสอบปรนัย โดยทำการประเมินผลการเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษาตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนของกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่เพียงพอถึงแม้บางโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนจากชุมชนก็ตาม

จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเริ่มเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ เนื่องจากทางผู้บริหารได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาจึงได้จัดให้มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติ อีกทั้งเริ่มมีการบูรณาการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาขึ้นใช้และได้มีการนำสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาจากท้องถิ่นมาใช้ สำหรับด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า วิธีการสอนยังคงใช้แบบบรรยายซึ่งเป็นการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นเหตุให้นักเรียนอาจเกิดการเรียนรู้ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษาเพราะนักเรียนไม่มีโอกาสเลือกที่จะเรียนรู้ที่เขาสนใจซึ่งอาจส่งผลให้ขาดการตระหนักและเห็นความสำคัญในสิ่ง

ที่ครูสอน การวัดและการประเมินผลการเรียนมีการประเมินตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอน ของกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยใช้วิธีการประเมินหลายวิธีรวมกันเป็นการดีเพราะ วิธีการวัดและประเมินผลในแต่ละวิธีจะมีข้อจำกัดอยู่ในตัวซึ่งการเลือกใช้วิธีที่จะนำมาใช้ในการวัด และประเมินผลแต่ละครั้งนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอนว่าต้องการวัดอะไร สำหรับค่านงบประมาณเป็น สิ่งที่ทางโรงเรียนต้องบริหารจัดการในการที่จะใช้งบประมาณเท่าที่ได้มาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ได้แก่ โรงเรียน ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นๆที่ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ผู้บริหารควรมานโยบายการจัดการเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมา เขียนเป็นแผนปฏิบัติงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของ แต่ละโรงเรียน
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการใช้สื่อการสอนในห้องเรียน
3. ผู้บริหารควรส่งเสริมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาแก่นักบุคลากรในโรงเรียน เช่น จัดให้มีการนิเทศภายใน จัดส่งครูเข้ารับการอบรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นต้น
4. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การจัดให้มีโครงการเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมศึกษาในทุกๆ โรงเรียน
5. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ครูผู้สอนควรศึกษาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึง ปรัชญา หลักการ จุดหมาย และวิธีการในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้การ สอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้อง สร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ
2. ครูผู้สอนควรศึกษาภูมิหลังของผู้เรียนก่อนจัดการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลใน การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน
3. ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การจัดให้มี โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน เป็นต้น
4. ครูผู้สอนควรศึกษาเพิ่มพูนความรู้ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาและปรากฏการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์เกิดจากการดำรงชีวิตให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา และในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อค้นหาวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในแต่ละท้องถิ่น
2. ควรจัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการนำนโยบายด้าน สิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข พัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย